

بررسی عوامل اثرگذار بر وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌های بیرجند و فردوسی مشهد

استاد راهنما: دکتر محمدجواد هاشم‌زاده

استاد مشاور: دکتر علی حسین قاسمی

نگارش: شیوا یاری

دانشگاه سراسری بیرجند

آبان ۱۳۸۸

چکیده

پژوهش حاضر به روش پیمایشی به بررسی میزان تأثیر چهار عامل مهم تأثیرگذار، شامل ویژگی‌های زمینه‌ای، کتابخانه‌های دانشگاه، اعضای هیأت علمی و امکانات فناوری اطلاعات و ارتباطات دانشگاه بر وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی پرداخته است. جامعه‌ی پژوهش، دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری مشغول به تحصیل در دو دانشگاه بیرجند و فردوسی مشهد بوده است که حداقل دو ترم از تحصیل آن‌ها تا نیمسال دوم سال ۱۳۸۸ گذشته بود. اطلاعات از طریق پرسشنامه و از نمونه‌ی ۳۱۲ نفری جمع‌آوری شد که ۲۵۱ نفر (۸۰/۴۵٪) از آن‌ها به پرسشنامه پاسخ دادند.

نتایج نشان داد که بین سطوح تأثیر کلی هر یک از چهار عامل مورد بررسی تفاوت معناداری در سطح ۰/۰۵ مشاهده شده است. بر اساس سطوح پنج‌گانه (طیف ۵ ارزشی لیکرت)، پاسخگویان، دو عامل مورد بررسی شامل ویژگی‌های زمینه‌ای و امکانات فناوری اطلاعات و ارتباطات را در سطوح متوسط و زیاد، اعضای هیأت علمی را در سطح متوسط و کتابخانه‌های دانشگاه را در سطوح کم و متوسط، بیشتر از سایر سطوح بر وضعیت سواد اطلاعاتی خود تأثیرگذار دانستند. این چهار عامل بنابر میانگین رتبه‌ای که کسب کرده‌اند به ترتیب، شامل ویژگی‌های زمینه‌ای (۳/۰۸)، امکانات فناوری اطلاعات و ارتباطات دانشگاه (۲/۷۶)، اعضای هیأت علمی (۲/۴۳) و کتابخانه‌های دانشگاه (۱/۷۴) بر وضعیت سواد اطلاعاتی جامعه‌ی تحت مطالعه اثرگذار بودند. هم‌چنین از میان فرضیه‌های مطرح شده در این پژوهش، نتایج نشان داد که تنها در مورد میزان تأثیر اعضای هیأت علمی بر

وضعیت سواد اطلاعاتی پاسخگویان چهار حوزه‌ی مورد بررسی (علوم انسانی، علوم پایه، فنی- مهندسی و کشاورزی)، تفاوت معناداری در سطح ۰/۰۵ مشاهده شد. اما در مورد سه عامل مورد بررسی دیگر، تفاوت معناداری مشاهده نشد. در مورد اعضای هیأت علمی نیز، تفاوت معنادار بین میانگین رتبه‌های پاسخگویان حوزه‌ی علوم انسانی با حوزه‌های کشاورزی و فنی- مهندسی بود. هم‌چنین تنها در مورد میزان تأثیر ویژگی‌های زمینه‌ای بر وضعیت سواد اطلاعاتی پاسخگویان در دو مقطع کارشناسی ارشد و دکتری، تفاوت معناداری در سطح ۰/۰۵ مشاهده شد. ویژگی‌های مذکور تأثیر بیشتری بر وضعیت سواد اطلاعاتی دانشجویان مقطع دکتری داشتند. هم‌چنین در بین چهار عامل مورد بررسی در مورد ویژگی‌های زمینه‌ای تفاوت معناداری بین میانگین رتبه‌های پاسخگویان در دو دانشگاه بیرجند و فردوسی مشاهده نشد. اما در مورد سه عامل دیگر تفاوت مشاهده شده در سطح ۰/۰۵ از نظر آماری معنادار بود. در مورد اعضای هیأت علمی، این عامل تأثیر بیشتری بر وضعیت سواد اطلاعاتی پاسخگویان دانشگاه بیرجند داشت، اما در مورد دو عامل دیگر، اثرپذیری وضعیت سواد اطلاعاتی پاسخگویان دانشگاه فردوسی مشهودتر بود.